PASOP, DAAR IS JAN GUN!

'n Amper menslike plan om bobbejane uit vrugteboorde en groentelande te keer, hou ook roofdiere en diewe op hul tone. Mnr. Ernst van Zyl, wingerd-en-skaapboer van Vredendal, is die skepper van Jan Gun, die fopgeweer-swaaiende, skreeuende mannekyn met 'n lang asem en kort humeur.

Die Amerikaners het dalk vir Dirty Harry, maar danksy die vindingrykheid van 'n plaaslike boer kan Suid-Afrika nou spog met Jan Gun!

Dié 1,8 meter hoë, lewensgetroue, outomatiese brandwag hou roofdiere, bobbejane en skelms op hul tone, vertel Jan se ontwerper, mnr. Ernst van Zyl, 'n wingerd-en-skaapboer van Vredendal.

Van Zyl, die eienaar van Skaapwagter, 'n maatskappy wat verskillende metodes gebruik om roofdiere af te skrik, se nuwe ontwerp laat nie net bobbejane se oë rek nie.

Die omgesukkelde Jan spreek bobbejane in 'n kwaai stemtoon aan (onder meer "Ek kyk rond, ek sien jou, jou maaifoedie!"), mymer soms by homself oor hoe moeilik dit is om heeldag in die warm son te moet staan, haal die einste Dirty Harry aan ("Do you feel lucky, punk?") en trek elke paar minute 'n skoot met sy geweer af.

"Ja, Jan praat verskriklik baie nonsens, maar hy is uiters doeltreffend," sê Van Zyl.

Jan se kwaai stem is dié van Van Zyl self. Die opname is gedoen deur mnr. Kobus Fourie, ook 'n Vredendaller, wat onder meer klaviere stem.

Mnr. Pieter du Plessis, 'n plaaslike beeldhouer en kunstenaar, het Jan se gesig uit veselglas gemaak volgens 'n tekening wat Van Zyl se seun, John, gemaak het. Du Plessis het intussen permanent na Van Zyl se plaas getrek om nog Janne te bou.

KORTOM

- Jan Gun, 'n geoutomatiseerde brandwag van 1,8 m hoog is 'n (ongewone) oplossing vir boere wat moeg gesukkel is met roofdiere, bobbejane en diewe.
- Jan Gun skel op bobbejane en trek elke paar minute 'n skoot met sy geweer af.
- 'n Klankversterker help om Jan Gun se stem te laat bulder, en 'n sonpaneel en battery verseker dat hy 24 uur van die dag paraat is.
- Die frekwensie van Jan Gun se draaibewegings is lukraak, sodat hy nie op eentonige reëlmaat draai en swaai nie.
- Jan Gun kan ook met strale (*beams*) en 'n kamera toegerus word, en het drie verskillende verstellings.

Mnr. Ernst van Zyl van Vredendal, ontwerper van Jan Gun, by sy jongste ontwerp. FOTO'S: MARTINETTE VAN ZYL

SOOS 'N BRANDWAG

Ernstige droogtedruk het Van Zyl gedwing om 'n oplossing te vind vir boere wat al moeg gesukkel is met roofdiere, bobbejane en diewe.

"In hierdie lewe is 'n boer van twee dinge seker: droogte en dood, en tussenin maak jy maar planne om die droogte te oorleef," vertel Van Zyl.

Bobbejane het groot skade aan sy skaaptrop in die Roggeveldberge naby Calvinia begin aanrig.

"Bobbejane rig mos maar groot skade aan veral sitrusbome en in groente-aanplantings aan, maar in die droogte het hulle ook lammers begin verskeur en ooie verminк. Hulle hardloop weg wanneer jy daar gaan staan met 'n vuurwapen, maar sodra jy in jou bakkie klim, is hulle terug om die lewe moeilik te maak.

"Aanvanklik het ek probeer om my heinings te elektrifiseer, maar die bobbejane het sweerlik leer paalspring, want as jy maar sien, is daar weer moeilikheid by jou skaapkudde."

Van Zyl het dus begin planne beraam om 'n outomatiese brandwag te bou wat die bobbejane bedags en roofdiere snags sou verjaag.

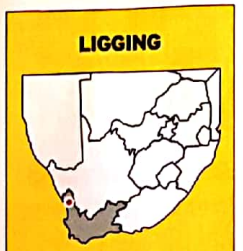

SOOS RAMBO

Soos dit 'n goeie wag betaam, kan Jan Gun met verskillende toebehore toegerus word om sy werk nog doeltreffender te doen.

"Jan kom standaard met 'n skietlamp op sy geweer, maar hy kan ook met strale (*beams*) en 'n kamera toegerus word.

"As die kamera-opsie bygevoeg is, kan jy met die druk van 'n selfoonknoppie die lig aktiveer sodat jy presies kan sien wat om hom aangaan, selfs in die nag. Jan kan ook met 'n selfoon geaktiveer word om te draai en te skiet."

Jan Gun het drie verstellings: bystandsmodus (hy beweeg ongeveer elke 10 minute en trek 'n paar skote af), *alert*-modus (die tempo verhoog en Jan praat, skel en trek elke 5 minute 'n paar skote af) en oorlogsmodus.

In oorlogsmodus kan Jan met tot drie bykomende strale toegerus word. Wanneer die strale gebreek word, gaan Jan Gun onmiddellik oor tot aksie.

Die strale kan tot 100 m in verskillende rigtings om Jan opgestel word om die beste dekking te bied.

Jan stel ook die boer in kennis met 'n SMS wanneer dit gebeur. ("Hier is groot k*k, jy moet dadelik kom," lui die boodskap.)

JY SIEN HOM VER

Jan kry sy onblusbare stamina van 'n gewone 12 volt-battery en 'n sonpaneel.

Om te verseker dat Jan se kragtige stem en luide geweerskote die sekelsterte duidelik laat verstaan dat hulle onwelkom is, is hy toegerus met 'n 500 W-klankversterker en twee waterbestande Marine-luidsprekers in sy lyf.

Die frekwensie van Jan se draaibewegings is lukraak, sodat hy nie op eentonige reëlmaat draai en swaai nie. Hy is maklik verskuifbaar, en Van Zyl raai boere aan om hom elke week te verskuif.

'Jy kan Jan Gun baie ver sien, en 'n bobbejaan bly so ver weg van Jan as wat hy hom kan sien.'

1. Mnr. Pieter du Plessis in die plaasfabriek op Vredendal waar Jan Gun vervaardig word. Hy is die man wat Jan Gun in glasvesel laat lewe kry.
2. Jan Gun word onder meer met 'n 600 lumen-skietlamp toegerus om beter in die nag te sien. Boonop dien die skerp lig as verdere afskrikmiddel.
3. Die platform waarop Jan Gun gemonteer is. 'n Kragtige klankversterker help om Jan Gun se stem te laat bulder, terwyl 'n sonpaneel en battery verseker dat hy 24 uur van die dag paraat is.

Hy sê Jan bied verskeie voordele aan boere. "Jy kan hom baie ver sien, en 'n bobbejaan bly so ver weg van Jan as wat hy hom kan sien. As jy dus sy klere en posisie gereeld verander, gaan hulle baie ver weg van hierdie ou bly.

"Die 600 lumen-skietlamp maak goed lig in die donker oor lang afstande, en dit skrik natuurlik ook roofdiere en voornemende diewe af, want dit lyk en klink of iemand besig is om in die nag te jag."

Jan Gun is boonop duursaam. Met die hoëgehalte-gegalvaniseerde staal en glasvesel waaruit hy gebou is, is hy ontwerp om dekades lank te hou, sê Van Zyl.

Wat kos hy? Jan Gun kos R28 000, en die bykomende strale R2 000 elk. BP

NAVRAE: Mnr. Ernst van Zyl, **082 450 6988**; e-pos: **ernst@skaapwaqters.co.za**; web: **www.Jangun.co.za** (gaan kyk onder meer 'n video daar).